

Aprendre de l'entorn

Pau Rosillo i Buscà

Bon dia a tothom

No sé ben bé com és el protocol, però saludaré primerament les autoritats i donaré les gràcies abans de tot a l'Àngels i a la Societat Andorrana de Ciències.

M'agradaria afegir a la presentació de la Carla que vaig començar com a monitor a AINA ara fa vint anys i d'aquí em va sorgir aquest sentiment intern per transmetre allò que he après. Quan em va tocar estudiar, vaig començar estudiant Delineació, professió que no he tocat gaire, i després em vaig posar a estudiar Educació Infantil i posteriorment Educació Social, i mentrestant em vaig treure els títols de monitor de lleure i de director de lleure.

Abans de començar, i avui que en tinc l'oportunitat, m'agradaria donar les gràcies a totes aquelles persones que al llarg de la meua vida m'han transmès un seguit de valors i amb l'ajuda de les quals he aconseguit ser qui sóc. Persones del meu entorn, entre les quals, avui, algunes són presents.

Quan l'Àngels em va demanar de participar en aquest seguit de conferències, jo no em creia el que sentia. Em preguntava què hi podia aportar jo entre tots els ponents que hi assisteixen i que tenen moltes coses a dir. Però després de tot plegat, vaig pensar que potser és l'oportunitat de mostrar una mica l'experiència viscuda en tots aquests darrers anys com a educador, en els quals he pogut gaudir de diferents àmbits i expressar d'aquesta manera els meus propis pensaments.

Aleshores, després d'acceptar, va venir el gran dilema de plantejar-me què es pot transmetre en unes jornades com les d'avui amb un títol com *Els valors de la societat andorrana avui*. I penses... "que difícil això dels valors en una societat com la que hem creat". I fas una mica de repàs de tu mateix i de quin paper has jugat a títol personal com a educador des que vas començar com a tal, ara ja fa més de vint anys. I precisament,

una de les paraules que em va venir més aviat a la ment va ser aquesta, la paraula *valors*, una paraula que en un principi em va fer venir records de fa molts anys i que vaig sentir per primera vegada dels llavis de Mn. Ramon un estiu, quan començava a fer de monitor a AINA, en una reunió tot just abans de començar colònies i que arribessin els nens i nenes; ho va repetir moltes vegades: "Hem de transmetre valors, com a monitors, com a educadors hem de fer que AINA transmeti valors..."

Aleshores què passa?, que això de la transmissió de valors i d'educar van agafats de la mà? Personalment crec que sí..., però, compte. Els valors no s'ensenyen, els valors s'aprenen.

Quan parlem de l'educació en valors, i torno a recordar una mica les vivències d'AINA, creem i afavorim espais de vivència des dels quals podem sentir, experimentar, viure diferents aspectes interns que sacsegin la nostra indiferència, que ens emocionin i ens despertin i facin viu el nostre interior. Per tant, aprenem valors quan els sentim, i és per això que si podem viure aquests sentiments i emocionar-nos-hi amb interacció amb el nostre entorn, podem concloure que és possible aprendre valors.

El problema de tot això és que en la societat actual en què vivint hi ha l'opinió general que no es transmeten valors, perquè no se sap quins són els que s'han de transmetre?, o potser perquè no es coneixen?, o potser perquè no els practiquem d'una manera conscient? Sigui com sigui, crec que estem molt equivocats si seguim per aquest camí... Els valors actuals els creem les persones, i en el moment en què vivim.

Tot el nostre entorn va carregat de valors que podem aprendre, l'entorn no para de donar missatges i informació que ens van modificant poc a poc, i per això que hem de provar de ser conscients i seleccionar quins són els valors que ens interessa de triar. Hem de pensar que els valors no només es transmeten de forma verbal, sinó també per la no verbal; per això els valors ens queden arrelats i els arribem a sentir, a vegades ignorants de saber que els tenim.

La nostra manera d'actuar i d'interaccionar amb el nostre entorn és molt important i té molta rellevància quan provem de transmetre valors o també quan els rebem. Un estiu, una nena em va ensenyar precisament aquesta gran virtut, que les coses poden ser molt diferents, depèn de quin punt de vista quedin enfocades. Un migdia, després de dinar em vaig estirar al prat amb l'objectiu de descansar una mica; ella se'm va acostar i em va demanar si es podia estirar al meu costat i em va comentar: "T'hi has fixat, Pau? Avui ens han posat el terra de color blau i amb algunes taquetes blanques, i han estat tan originals de posar-nos el sostre de color verd i ens hi han penjat uns arbres molt macos per decorar." Després la nena es va aixecar i va marxar, sense ser conscient que amb la seva innocència però amb la seva realitat d'aquell moment, perquè ella ho sentia realment així, em va fer pensar molt sobre com es poden arribar a veure les coses. Per cert, aquella noieta d'AINA estava sent educada? Se li van transmetre alguns valors? o, al contrari, va ser ella qui em va educar a mi i em va transmetre un seguit de valors?

Amb això vull dir que des que naixem estem contínuament educant i sent educats alhora, transmetem i rebem valors. Crec que tot el que fem, des d'un punt de vista o d'un altre, és en certa manera educació o també una transmissió de valors.

De fet, no ens adonem –i sé que em repeteixo quan dic que crec que el nostre entorn més immediat està carregat d'aprenentatges– que tot el que fem, allò que mirem, el que escoltem, tot son aprenentatges que porten dins seu un seguit de misatges, i això crec que és especialment important, perquè si podem considerar que el que fem és positiu, doncs molt bé, genial! Però, i si ens equivoquem? Doncs també genial, perquè precisament és dels errors d'on aprenem (potser ja no està tan bé si contínuament estem tota la estona aprenent del mateix error). Si nosaltres estem aprenent de tot allò que fem, que mirem, el que observem dels altres, dels pares, dels germans, dels veïns, dels amics, de l'escola, de la feina..., en fi del nostre entorn, de la mateixa societat, també vol dir que aquestes persones que componen aquest entorn també aprenen de nosaltres. Som allà; per tant, també som un punt de referència per a molta gent, fem el que fem. Amb això vull dir que hem de provar de ser una mica coherents, perquè tan aviat estem aprenent com també estan aprenent de nosaltres.

Vull recordar un amic i company de feina, el meu cap de fet, que sempre fa referència al concepte de *societat líquida* i *societat sòlida*, i comparteixo el seu pensament quan afirma que la nostra societat és líquida, que té poca consistència i que es transforma contínuament per adaptar-se a les persones que la creem. És cert que vivim en el present, en l'ara mateix, però sovint oblidem el passat, que ens ha ensenyat i transmès molt i també som poc previsors d'un futur que espera que l'afrontem amb aquests aprenentatges. És des d'aquesta reflexió que, com a educadors que som tots, cal que els valors que provem de transmetre no siguin uns valors líquids i transformables, sinó que siguin valors sòlids, amb consistència i que tinguin igualment present el moment en què vivim. Hem d'educar i fer aquesta transmissió de valors, des dels mateixos valors, mitjançant els valors dels humans, els conceptes de la il·lusió i l'estima, l'ús de la intel·ligència i els coneixements de les experiències consolidades, tenint com a objectiu el foment de les capacitats de les persones que estan en el nostre entorn; i si parlem d'infants i joves (que potser és el col·lectiu que més a prop em toca), fomentant les seves pròpies capacitats perquè puguin decidir lliurement envers la seva pròpia vida i puguin incidir d'aquesta manera sobre la vida col·lectiva i el seu propi entorn. Hem de crear espais de convivència, és en la interrelació on es creen valors, o si més no, és on es defineixen.

"Una nit, estàvem mirant un programa de TV3 al centre, aquest que s'ha repetit diversos cops, sobre el traspàs de menors d'edat des del Marroc al continent europeu amb pasteres o sota els camions de transport o d'autobusos de turisme. Els nois s'ho estaven mirant tot bocabadats quan de sobte vaig veure el Rachid, un noi de 17 anys

que es va quedar blanc i es va posar a plorar de forma molt íntima just en el moment en què una de les imatges mostrava un noi provinent de la zona propera al Sàhara aixafat per l'eix d'un dels camions. Quan vaig demanar el motiu del seu espant al Rachid, em va explicar que era el seu germà."

Els valors s'han de transmetre de forma vivencial (potser aquesta experiència sí que és una mica radical, però us asseguro que marca molt en els aprenentatges d'un educador), i s'han de transmetre a través de les pròpies experiències i amb el contacte directe amb el nostre entorn, d'una manera lliure i sense que ningú ens imposi res, i amb la predisposició pròpia per experimentar i compartir emocions. És que de fet, perquè aquests valors siguin útils, han de ser contrastats contínuament des de l'experiència i la pràctica, perquè és aleshores quan es poden donar exemples d'actuació i comportaments que siguin vàlids per al nostre dia a dia, per descobrir quines possibilitats hi ha i quins són els límits possibles. La relació personal amb el teu entorn més immediat, el barri, el poble o la ciutat, l'espai natural o social fa que es pugui produir un aprenentatge fabulós de valors, la transmissió d'unes actituds bàsiques que estan lligades necessàriament a les experiències que abans comentava i en especial a allò que més ens enriqueix, a la interrelació amb altres persones.

Per finalitzar... Quan assisteixes a seminaris, conferències, xerrades al voltant d'aquesta temàtica, sempre trobes que hi ha ponents que fan referència i citen grans autors que han fet grans estudis i diuen grans frases que poc a poc han anat quedant arrelades i fins i tot han arribat a fer història; recorren a grans filòsofs, historiadors, grans pensadors de diferents temàtiques que ens han anat deixant les seves ressenyes. Aquestes ressenyes són molt importants perquè ens fan pensar molt i sovint són guies en el nostre camí com a educadors, o com a transmissors de valors.

Però a mi avui m'agradaria capgirar una mica a tot això, i sense mancar el respecte a aquests gran personatges, voldria fer un petit homenatge i un tribut a grans persones que també diuen frases importants, persones que com vosaltres i com jo estan educant i transmetent valors amb la seva feina, amb la seva convivència amb els altres, amb la seva cooperació i solidaritat, amb el seu respecte i tolerància, i que amb el seu fer de cada dia, deixen una empremta com aquests personatges, que de fet, són ells els qui de veritat transmeten els autèntics valors que són necessaris pel camí de la vida.

Pau Rosillo i Buscà,
educador